

• **koncept** říká, že město je součástí širšího kontextu
 • **koncept** a **koncept** - město je součástí širšího kontextu
 • **koncept** a **koncept** - město je součástí širšího kontextu
 • **koncept** a **koncept** - město je součástí širšího kontextu
 • **koncept** a **koncept** - město je součástí širšího kontextu

Sjobergův model pre-industriálního města

obecný prostorový model předprůmyslového města - tři základní třídy obyvatelstva:

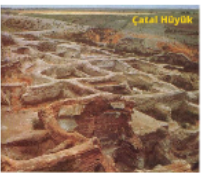
- elita - šlechta, duchovní;
- nižší třída;
- skupiny stojící na okraji společnosti (outcasts)

středověké město jako právní instituce

městský mír - relativní uzavřenost vůči vnějšímu prostředí
 městská svoboda
 městské právo - dodržování určitých právních norem v rámci hradeb města
 městské občanství - město vytipovalo jako určitá právní osoba s vlastní organizací života, privilegii i závazky

klíčové teorie měst
 hydraulická teorie
 organizované zemědělství a třetí země
 důvody obranné
 důvody náboženské a politické

faktory prostorové struktury
 struktura jako důsledek společenského a historického kontextu
 - společenská úroveň prostředí
 - dostupnost technické a technologické úrovně
 - podmínky rozvoje moci (politické výhody, vídání, ideologie dominujících tříd či skupin)
 - historický a kulturní kontext
 - místa - městské prostředí

pre-industriální evropské město

Walter Christaller
 model pro teorii sídel
 model pro teorii sídel
 model pro teorii sídel
 model pro teorii sídel

klasické období (800 BC - 450 AD)
 řecká města - akropolis, agora
 cca 10 - 15 tis. obyvatel
 města římské říše (200 - 500 BC)
 rigidnější model městské struktury

raný středověk (450 - 1300)
 v 13. století začala město
 A. město bylo jakýmsi
 B. město bylo jakýmsi
 Až do 14. století město bylo jakýmsi
 14. a 15. století město bylo jakýmsi

období renesance a baroka (1300 - 1700)
 v 13. století začala město
 v 14. století začala město
 v 15. století začala město

Largest Cities in the Year 100			Largest Cities in the Year 1000		
1	Rome	450,000	1	Cordova, Spain	450,000
2	Luoyang, China	420,000	2	Kaifeng, China	400,000
3	Seleucia (on the Tigris), Iraq	250,000	3	Constantinople (Istanbul), Turkey	300,000
4	Alexandria, Egypt	250,000	4	Angkor, Cambodia	200,000
5	Antioch, Turkey	150,000	5	Kyoto, Japan	175,000
6	Anuradhapura, Sri Lanka	130,000	6	Cairo, Egypt	125,000
7	Peshawar, Pakistan	120,000	7	Baghdad, Iraq	125,000
8	Carthage, Tunisia	100,000	8	Nishapur (Neyshapur), Iran	125,000
9	Suzhou, China	n/a	9	Al-Harr, Saudi Arabia	110,000
10	Smyrna, Turkey	90,000	10	Pata (Anhilwara), India	100,000

Largest cities in the year 1500			Largest cities in the year 2000		
1	Beijing, China	672,000	1	Tokyo, Japan	34,450,000
2	Vijsaynagar, India	500,000	2	Ciudad de México (Mexico City), Mexico	18,066,000
3	Cairo, Egypt	400,000	3	New York-Newark, New York	17,846,000
4	Hangzhou, China	250,000	4	São Paulo, Brazil	17,099,000
5	Tabriz, Iran	250,000	5	Mumbai (Bombay), India	16,086,000
6	Constantinople (Istanbul), Turkey	200,000	6	Shanghai, China	13,243,000
7	Guat, India	200,000	7	Kolkata (Calcutta), India	13,058,000
8	Paris, France	185,000	8	Delhi, India	12,441,000
9	Guangzhou, China	150,000	9	Buenos Aires, Argentina	11,847,000
10	Nanjing, China	147,000	10	Los Angeles-Long Beach-Santa Ana, USA	11,814,000

Geografie města

---

pre-industriální město

faktory prostorové struktury

struktura jako důsledek společenského a historického kontextu

- omezení daná přírodním prostředím
- dosažená technická/technologická úroveň
- podmínky rozložení moci (podmínky výroby, vládu, ideologii dominujících tříd či skupin
- hodnotový a kulturní systém

aktéři – nositelé procesů

městské revoluce?

předzemědělská
společnost
do 5. tis. př. n.l.

**zemědělská
revoluce**

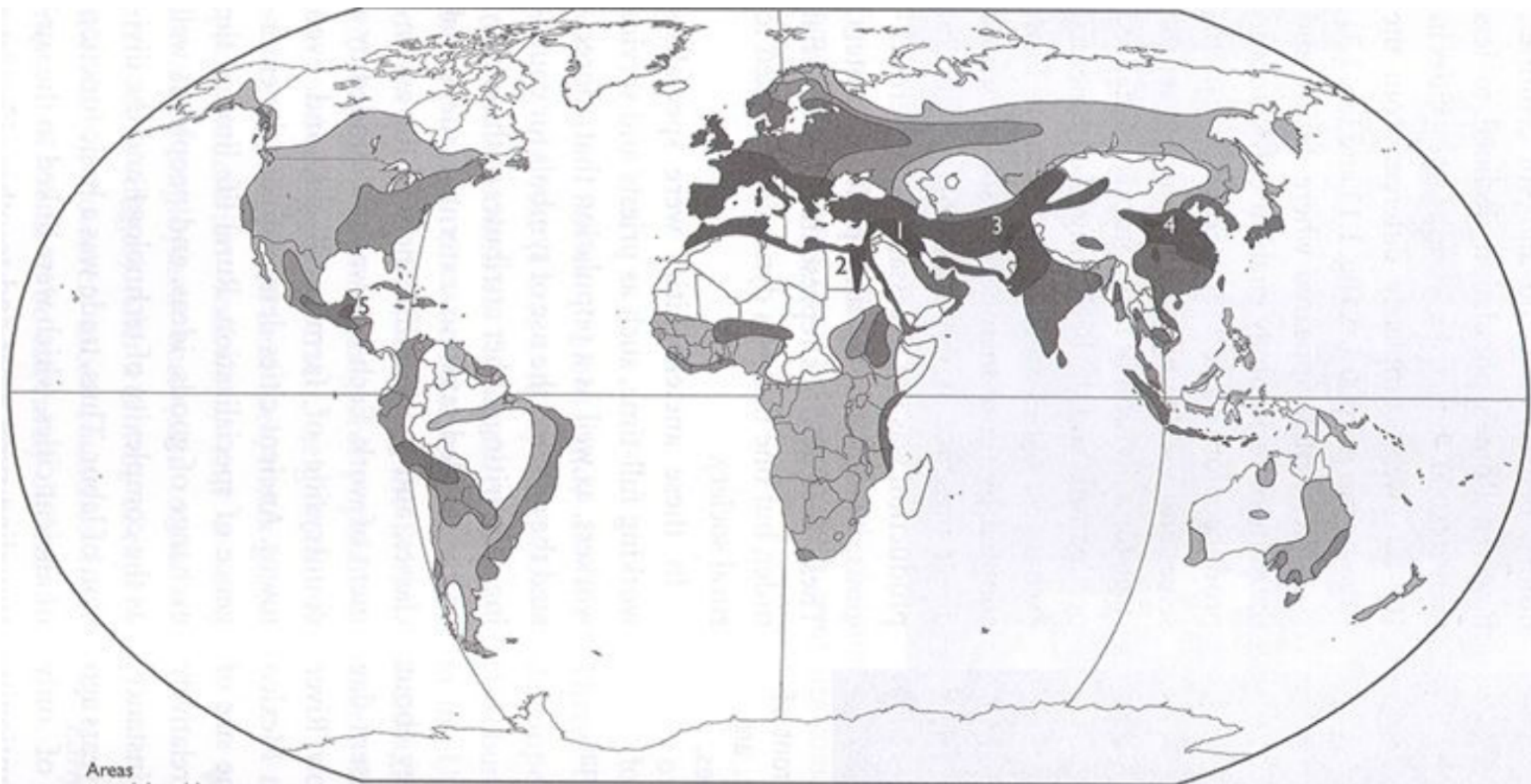
tradiční
společnost
do 18. stol.

**průmyslová
revoluce**

průmyslová
společnost
končí nyní?

revoluce vs. evoluce

Areas containing cities

1500 B.C.

A.D. 100

1500

1850

1 Mesopotamia

2 Nile Valley

3 Indus Valley

4 Yellow River Valley

5 Mesoamerica

Mesopotamia

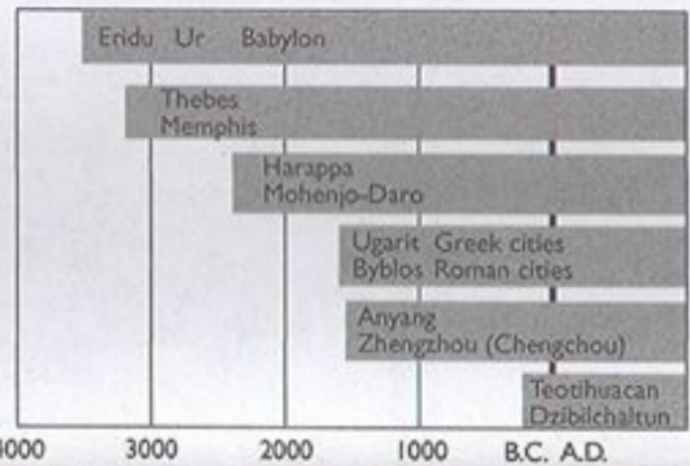
Nile Valley

Indus Valley

Mediterranean Europe

Yellow River Valley

Mesoamerica

4000

3000

2000

1000

B.C. A.D.

Gordon Childe uvádí 5 primárních charakteristik ranných městských civilizací:

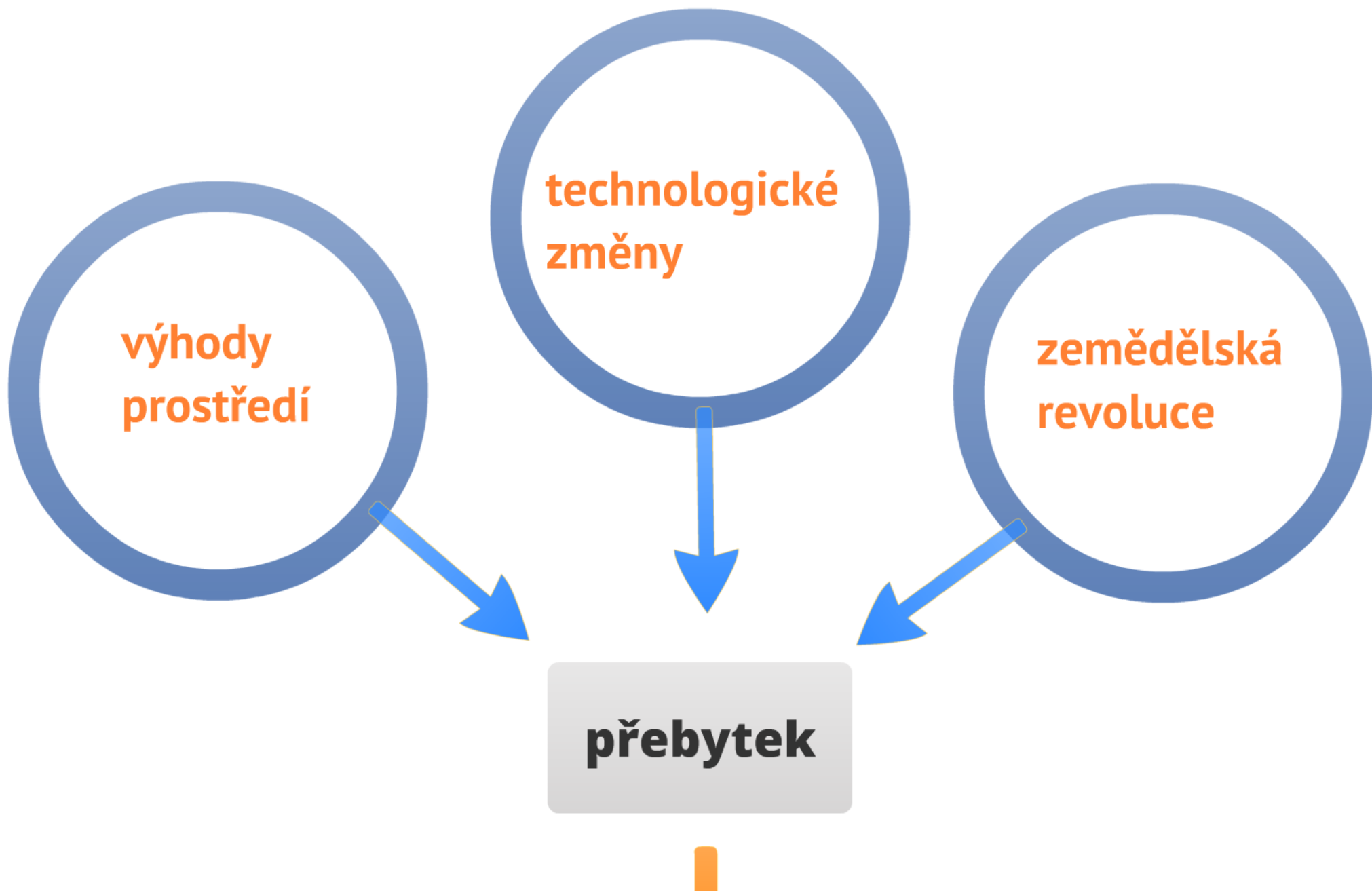
1. **velikost a hustota měst** – zvýšení počtu organizované populace znamenalo širší úroveň společenské integrace;

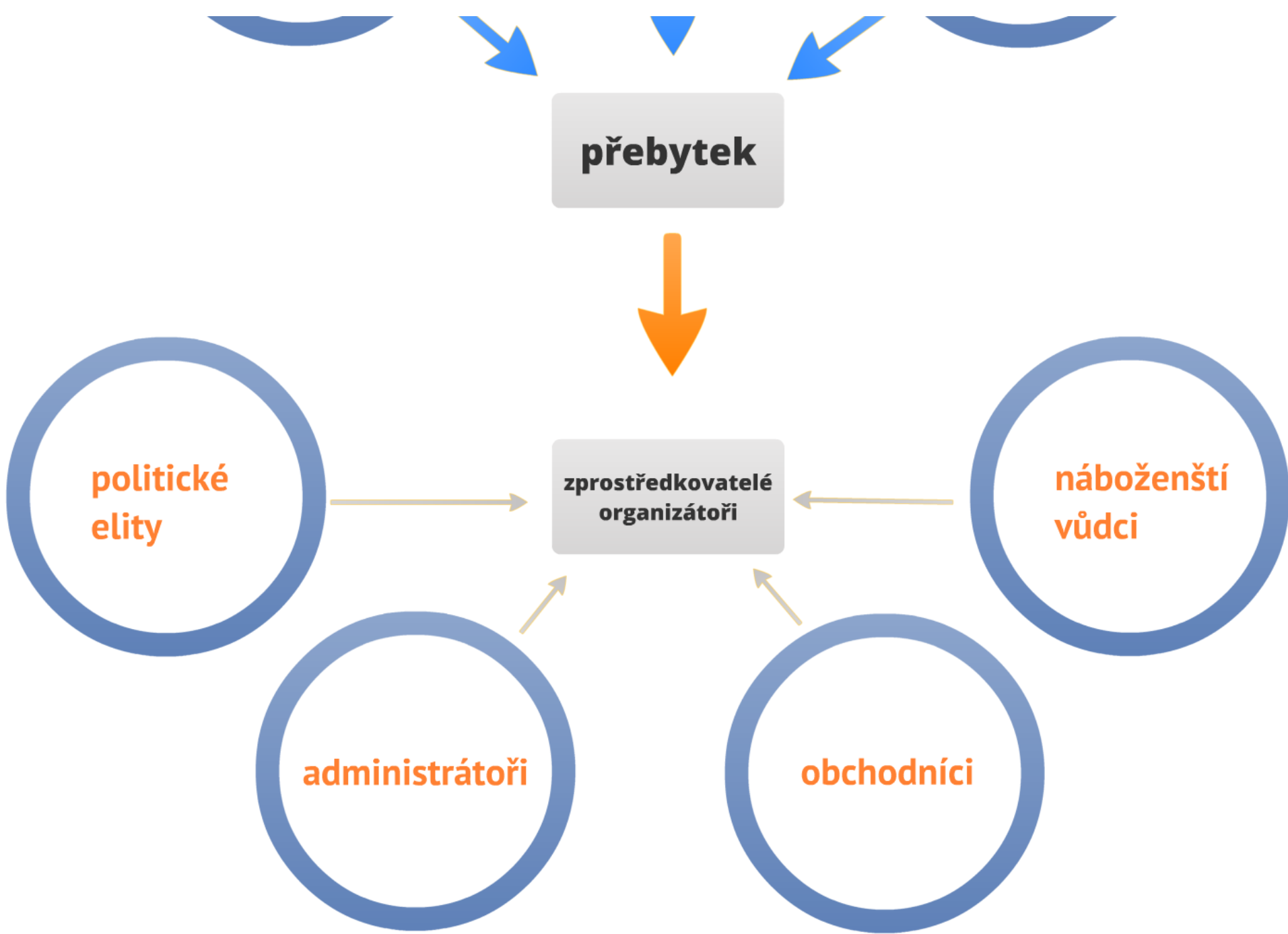
2. **specializace pracovní síly** – institucionalizace specializace mezi pracujícím obyvatelstvem;

3. **koncentrace přebytků** – existence společenských nástrojů pro uchovávání a správu zemědělských přebytků;

4. **třídně strukturovaná společnost** – existence privilegovaných společenských tříd;

5. **státní organizace** – nová organizace státu založená více na příslušnosti k místu/bydlišti, nežli na příslušnosti k rodu/příbuzenské příslušnosti.

přebytek

**zprostředkovatelé
organizátoři**

**politické
elity**

**náboženští
vůdci**

administrátoři

obchodníci

dílčí teorie vzniku měst

hydraulická teorie

organizované zemědělství a tržní
směna

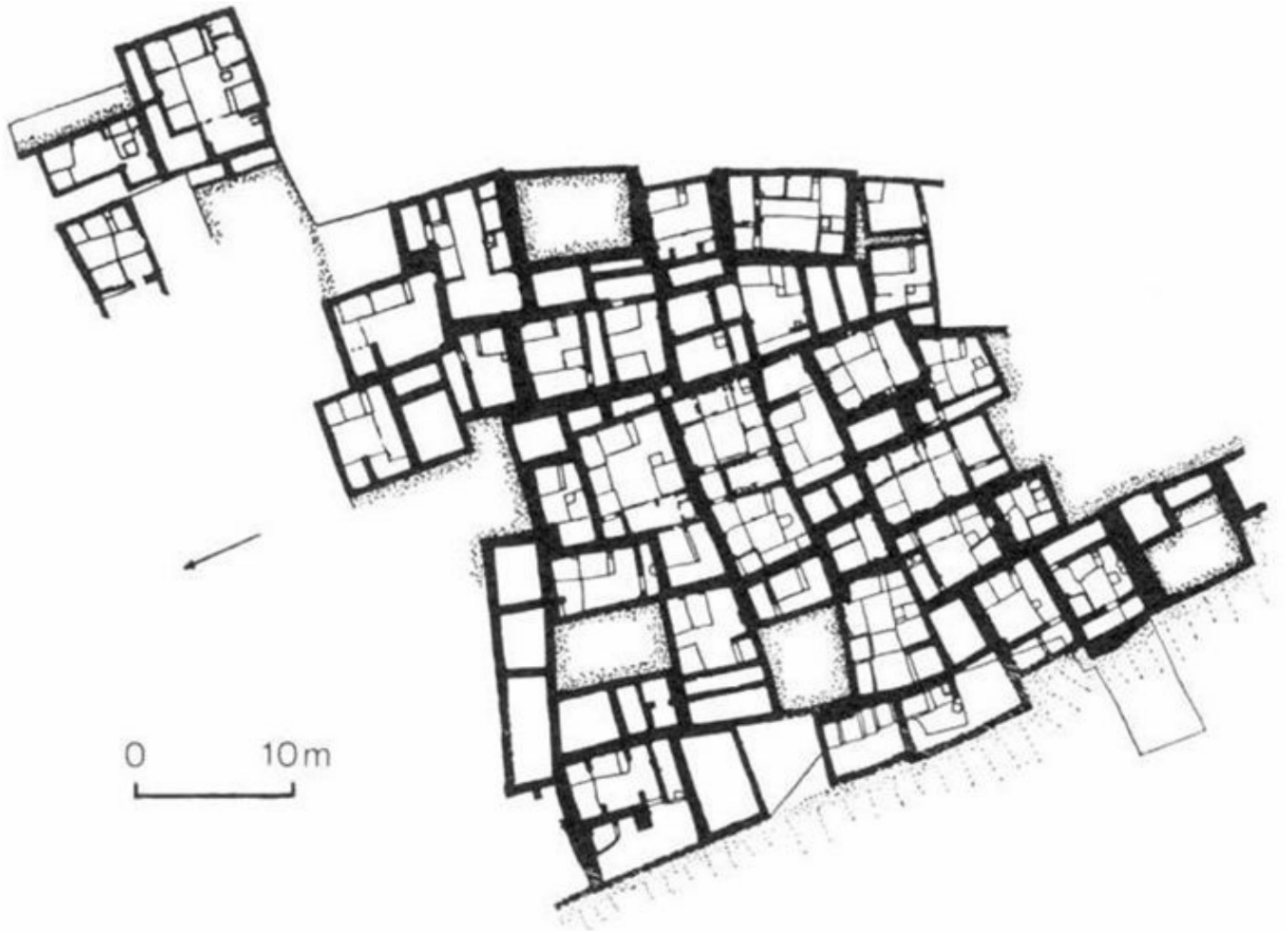
důvody obranné

důvody náboženské a politické

Çatal Hüyük

pre-industriální evropské město

Henri Pirenne

vliv dálkového obchodu

města jako body, skrze které je určitý region zapojen do globální ekonomické výměny

Adam Smith

města jako centra produkce

katalyzátory ekonomické modernizace

dělná práce

Thomas Malthus

urbanizace jako proces závisející na kapacitě venkovské/zemědělské ekonomiky

Max Weber

politická úloha měst při vykonávání moci nad určitým teritoriem

ekonomická a společenská racionalizace

klasické období (800 BC – 450 AD)

řecká města - akropole, agora

cca 10 - 15 tis. obyvatel

města římské říše (200 - 100 BC)

rigidnější model městské struktury

raný středověk (450 - 1300)

ve 13. století dvě městská jádra:

A. mediteránně-jadranské

B. severoevropské-pobaltské

Až do 14. století docházelo k relativně stálému rozvoji měst.

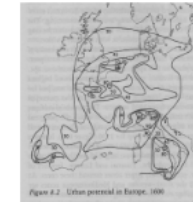
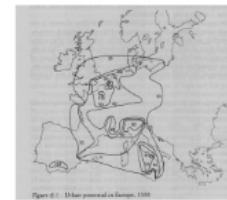
14. a 15. století znamenalo zpomalení, způsobené mj. i rozsáhlými epidemiemi moru.

období renesance a baroka (1300 – 1760)

růst měst severozápadní Evropy (Antverpy, Londýn, Amsterdam) na úkor měst Evropy jižní (Janov, Benátky, Florencie);

růst hlavních měst/administrativních center daných teritorií (Madrid, Lisabon, Petrohrad, Londýn, Paříž), stejně jako důležitých přístavů a posádkových měst (např. Cadiz, Neapol, Glasgow);

stagnace malých měst v kontrastu k růstu velkých metropolí

Henri Pirenne

vliv dálkového obchodu

města jako body, skrze které je určitý region zapojen do globální ekonomické výměny

Adam Smith

města jako centra produkce

katalyzátory ekonomické modernizace

dělba práce

Thomas Malthus

urbanizace jako proces závisející na kapacitě venkovské/zemědělské ekonomiky

Max Weber

politická úloha měst při vykonávání moci nad určitým teritoriem

ekonomická a společenská racionalizace

klasické období (800 BC – 450 AD)

řecká města - akropole, agora

cca 10 - 15 tis. obyvatel

města římské říše (200 - 100 BC)

rigidnější model městské struktury

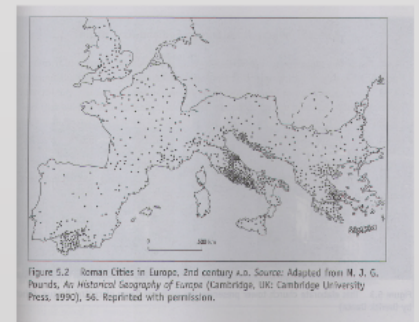
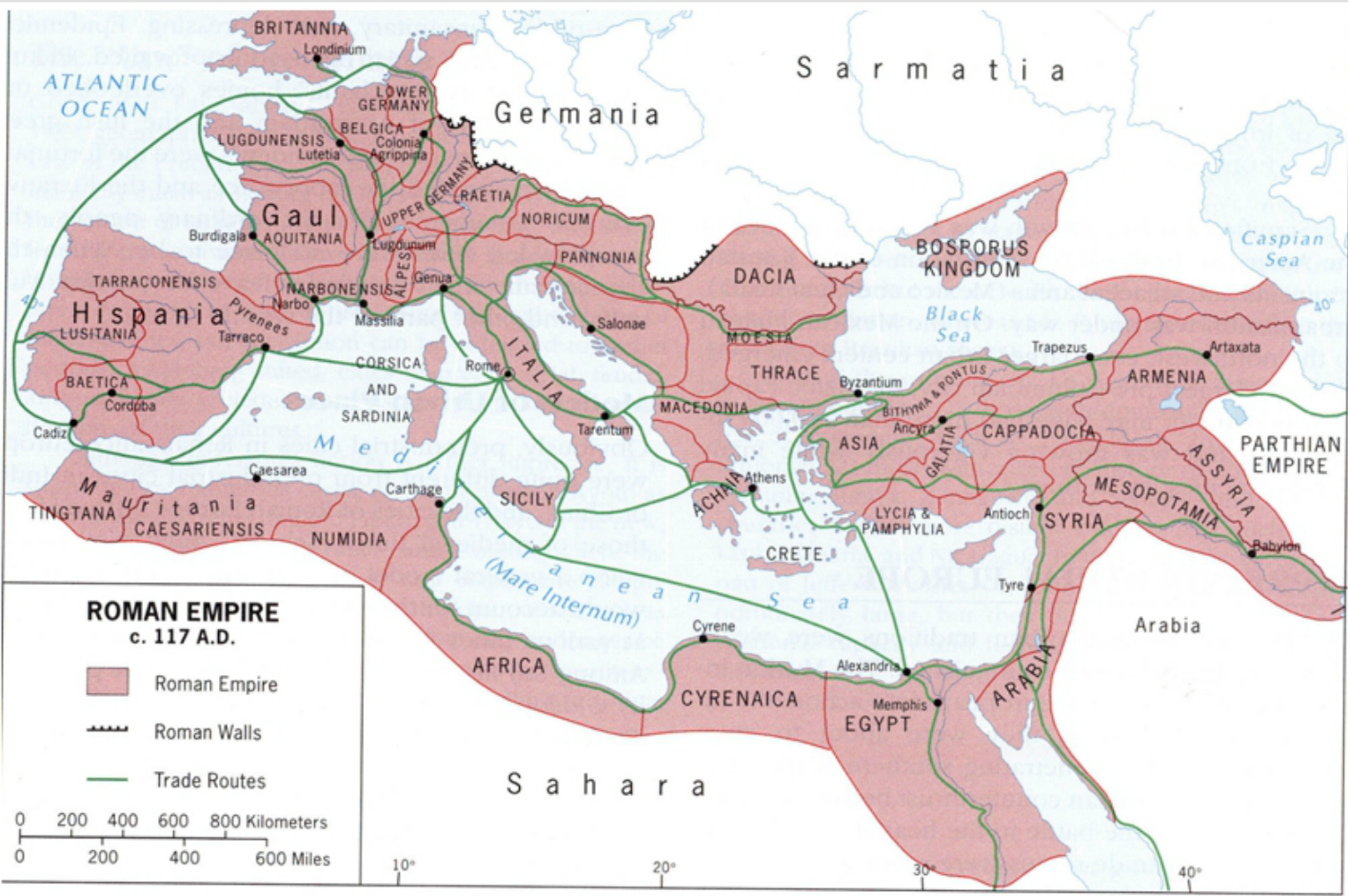

Figure 5.2 Roman Cities in Europe, 2nd century A.D. Source: Adapted from M. J. G. Pounds, *An Historical Geography of Europe* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1990), 56. Reprinted with permission.

ATLANTIC OCEAN

Sarmatia

Germania

Caspian Sea

BOSPORUS KINGDOM

Black Sea

Gaul

Hispania

ITALIA

DACIA

ARMENIA

PARTHIAN EMPIRE

NUMIDIA

AFRICA

CYRENAICA

EGYPT

Arabia

Sahara

Mediterranean Sea (Mare Internum)

CRETE

ACHAIA

MACEDONIA

MOESIA

THRACE

CAPPADOCIA

ASIA

LYCIA & PAMPHYLIA

SYRIA

MESOPOTAMIA

ASSYRIA

BITHYNIA & PONTUS

GALATIA

Byzantium

Ancyra

Trapezus

Artaxata

SICILY

CORSICA AND SARDINIA

Carthage

Caesarea

Cadiz

Baetica

Narbonensis

Massilia

Rome

Salonae

Tarentum

Burdigala

Lugdunum

Lutetia

Colonia Agrippina

Londonium

LUGDUNENSIS

BELGICA

LOWER GERMANY

BRITANNIA

UPPER GERMANY

RAETIA

NORICUM

PANNONIA

ALPES

Pyrenees

Tarraco

NARBONENSIS

AQUITANIA

LUGDUNENSIS

GERMANIA

GERMANIA

GERMANIA

GERMANIA

GERMANIA

GERMANIA

GERMANIA

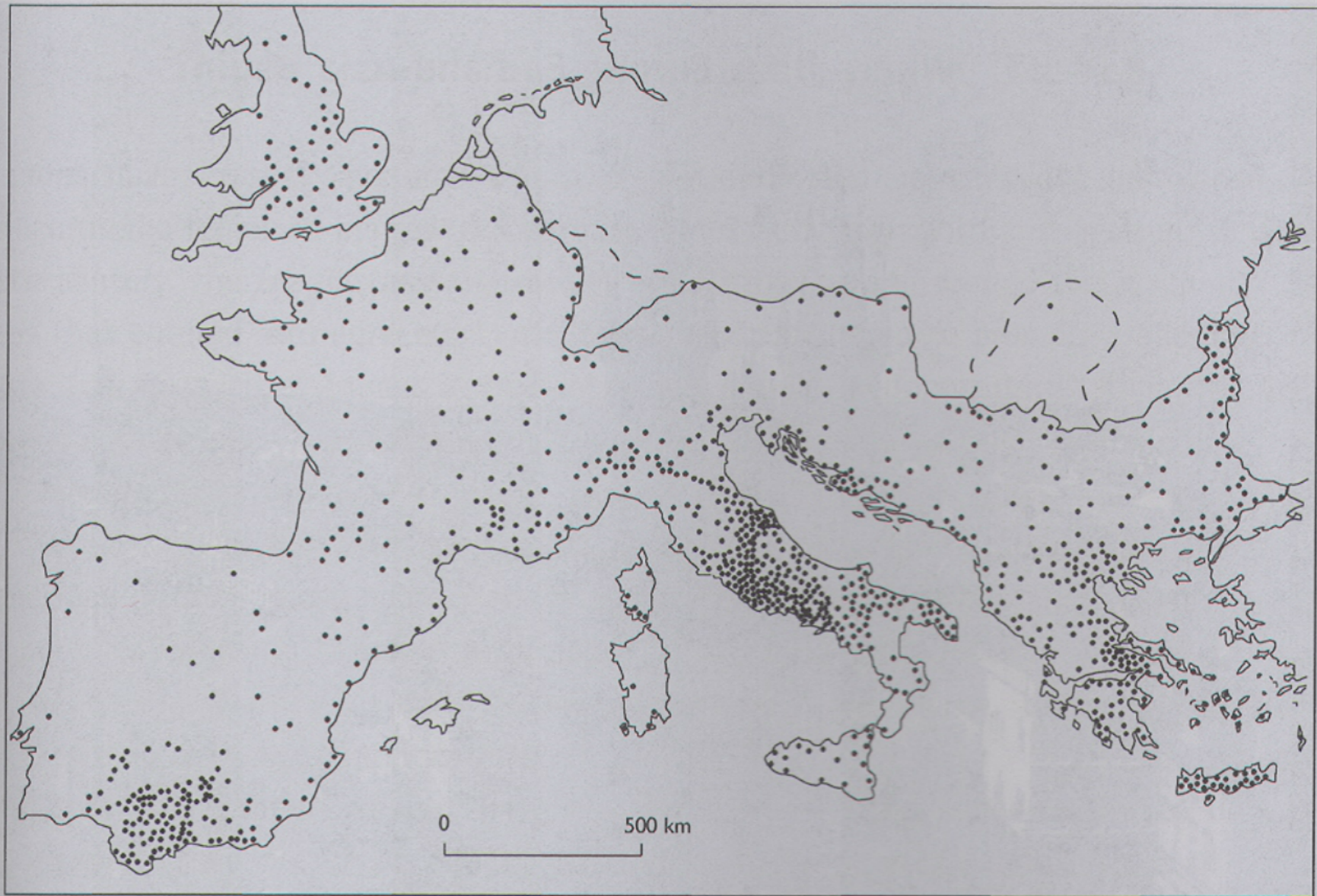

Figure 5.2 Roman Cities in Europe, 2nd century A.D. *Source:* Adapted from N. J. G. Pounds, *An Historical Geography of Europe* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1990), 56. Reprinted with permission.

raný středověk (450 - 1300)

ve 13. století dvě městská jádra:

A. mediteránně-jadranské

B. severoevropské-pobaltské

Až do 14. století docházelo k relativně stálému rozvoji měst.

14. a 15. století znamenalo zpomalení, způsobené mj. i rozsáhlými epidemie moru.

období renesance a baroka (1300 – 1760)

růst měst severozápadní Evropy (Antverpy, Londýn, Amsterdam)
na úkor měst Evropy jižní (Janov, Benátky, Florencie);

růst hlavních měst/administrativních center daných teritorií
(Madrid, Lisabon, Petrohrad, Londýn, Paříž), stejně jako
důležitých přístavů a posádkových měst (např. Cadiz, Neapol,
Glasgow);

stagnace malých měst v kontrastu k růstu velkých metropolí

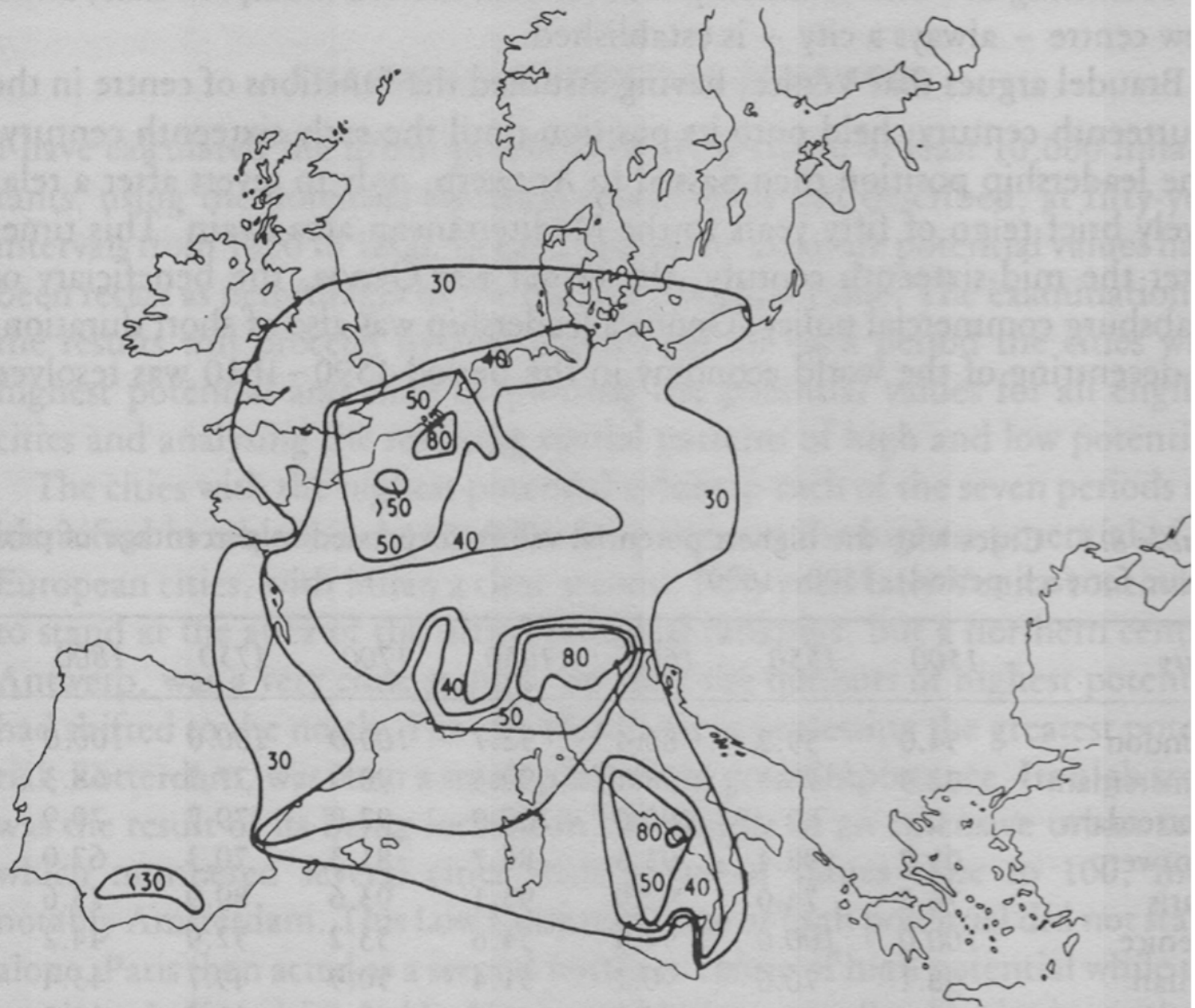

Figure 8.1 Urban potential in Europe, 1500

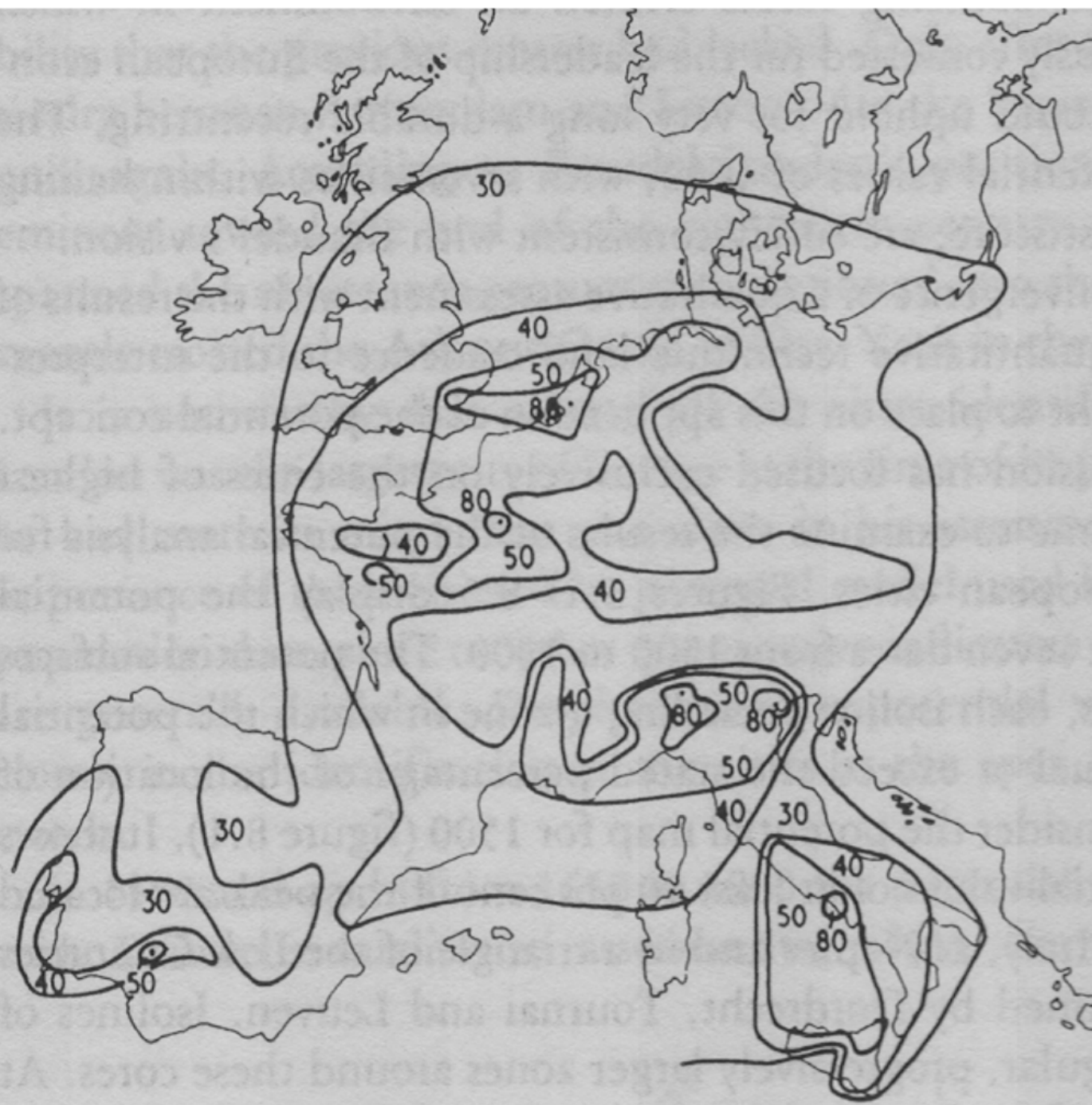

Figure 8.2 Urban potential in Europe, 1600

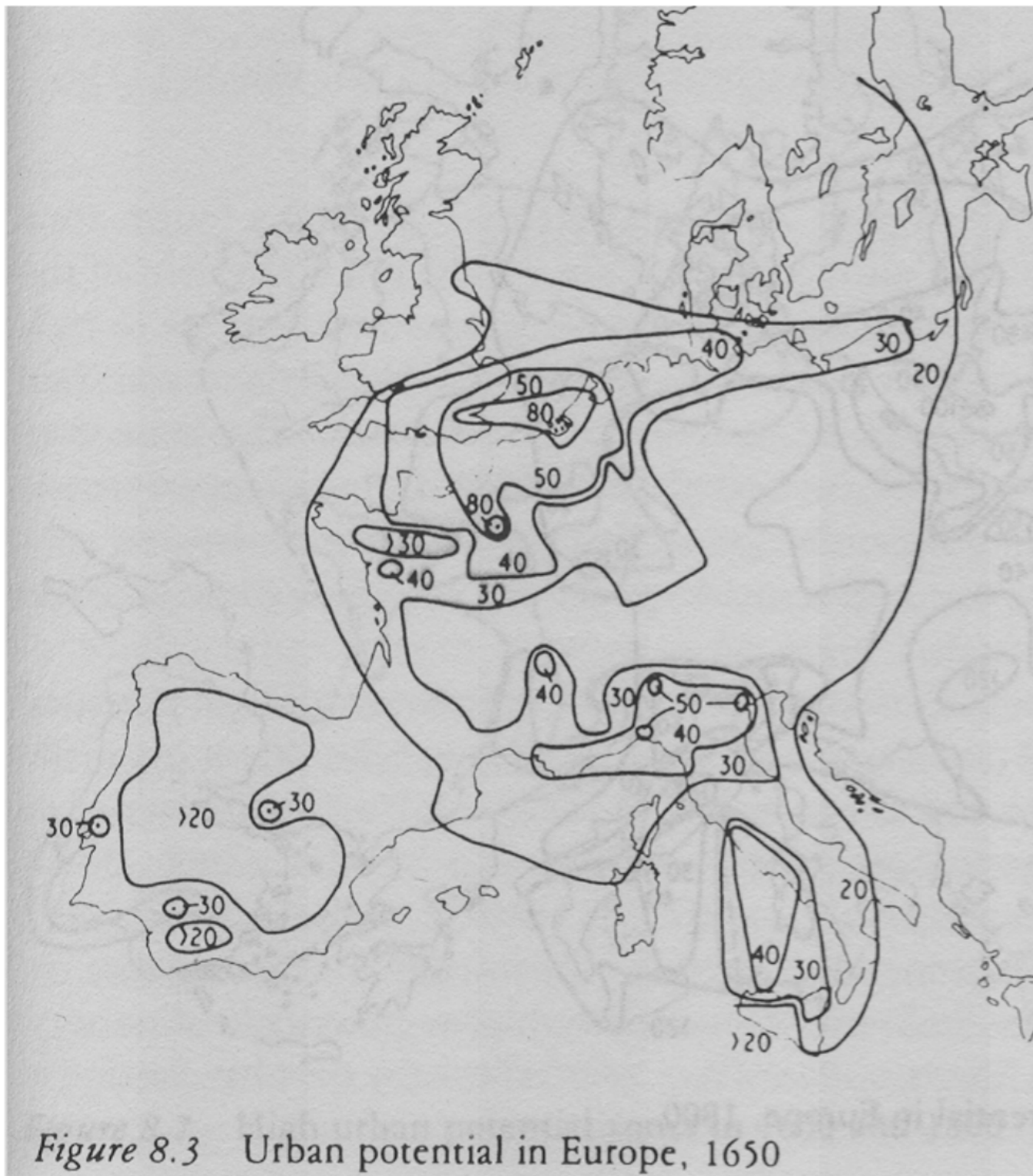

Figure 8.3 Urban potential in Europe, 1650

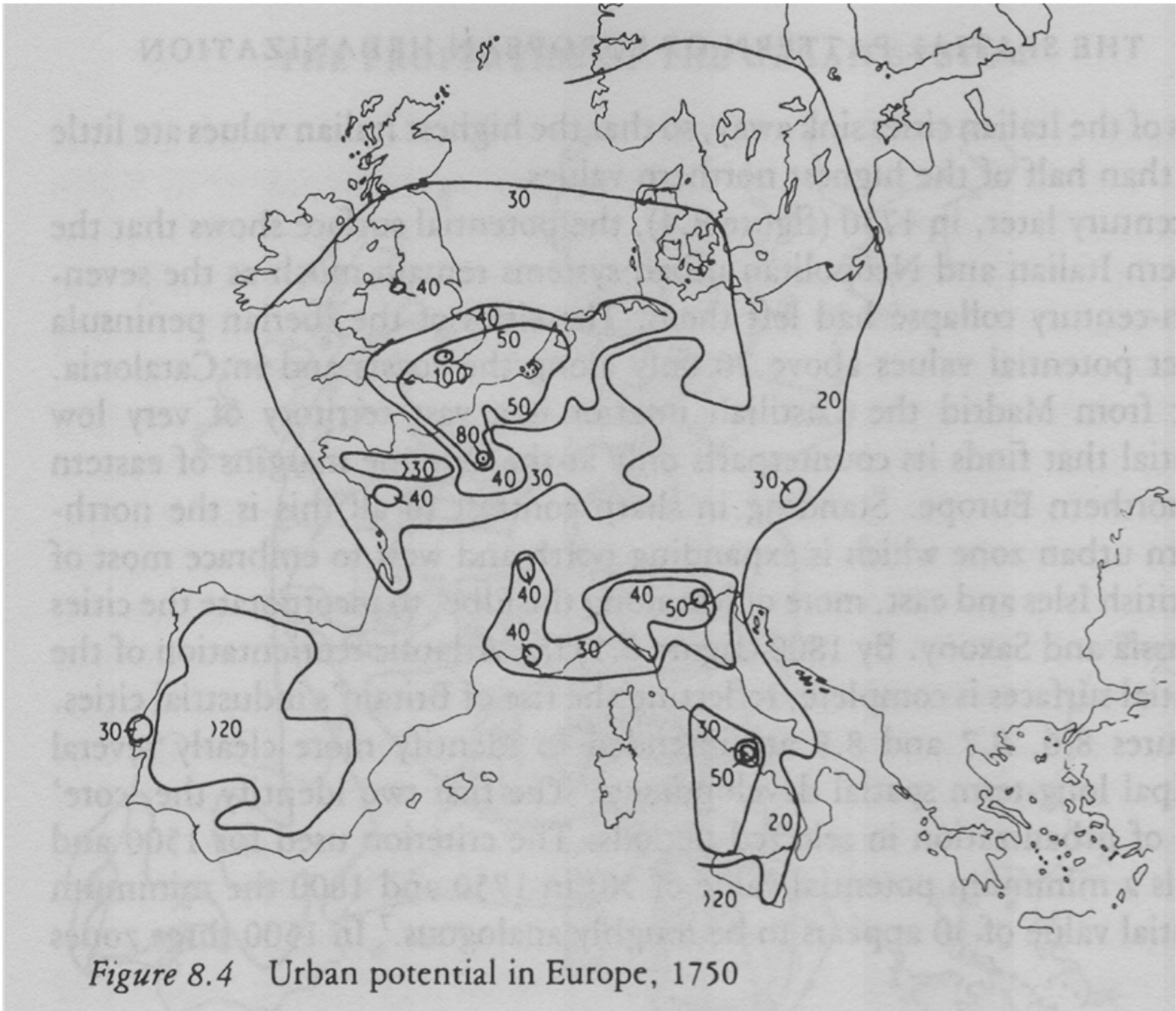

Figure 8.4 Urban potential in Europe, 1750

Figure 8.2

and far rem...

of the east...

The p...

that distri...

rather more...

islands reach...

and Portuga...

sixteenth-centu...

city...

val...

the damage...

growth of beta...

through the

...

...

...

...

...

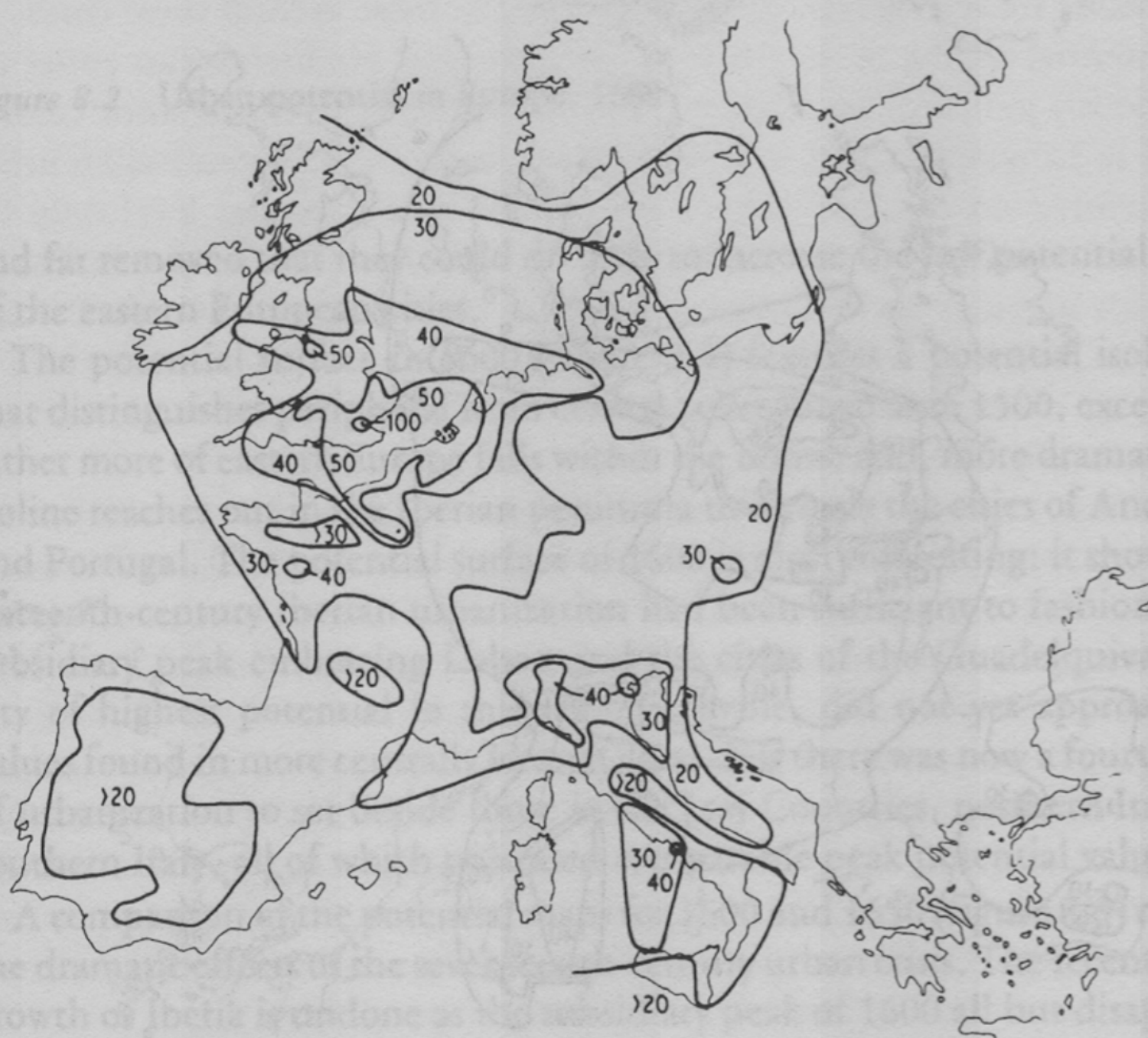

Figure 8.5 Urban potential in Europe, 1800

Largest Cities in the Year 100

1	Rome	450,000
2	Luoyang, China	420,000
3	Seleucia (on the Tigris), Iraq	250,000
4	Alexandria, Egypt	250,000
5	Antioch, Turkey	150,000
6	Anuradhapura, Sri Lanka	130,000
7	Peshawar, Pakistan	120,000
8	Carthage, Tunisia	100,000
9	Suzhou, China	n/a
10	Smyrna, Turkey	90,000

Largest Cities in the Year 1000

1	Cordova, Spain	450,000
2	Kaifeng, China	400,000
3	Constantinople (Istanbul), Turkey	300,000
4	Angkor, Cambodia	200,000
5	Kyoto, Japan	175,000
6	Cairo, Egypt	125,000
7	Baghdad, Iraq	125,000
8	Nishapur (Neyshabur), Iran	125,000
9	Al-Hasa, Saudi Arabia	110,000
10	Pata (Anhilwara), India	100,000

Largest cities in the year 1500

1	Beijing, China	672,000
2	Vijayanagar, India	500,000
3	Cairo, Egypt	400,000
4	Hangzhou, China	250,000
5	Tabriz, Iran	250,000
6	Constantinople (Istanbul), Turkey	200,000
7	Guar, India	200,000
8	Paris, France	185,000
9	Guangzhou, China	150,000
10	Nanjing, China	147,000

Largest cities in the year 2000

1	Tokyo, Japan	34,450,000
2	Ciudad de México (Mexico City), Mexico	18,066,000
3	New York–Newark, New York	17,846,000
4	São Paulo, Brazil	17,099,000
5	Mumbai (Bombay), India	16,086,000
6	Shanghai, China	13,243,000
7	Kolkata (Calcutta), India	13,058,000
8	Delhi, India	12,441,000
9	Buenos Aires, Argentina	11,847,000
10	Los Angeles–Long Beach– Santa Ana, USA	11,814,000

středověké město jako právní instituce

městský mír - relativní uzavřenost vůči
vnějšímu prostředí

městská svoboda

městské právo - dodržování určitých
právních norem v rámci hradeb města

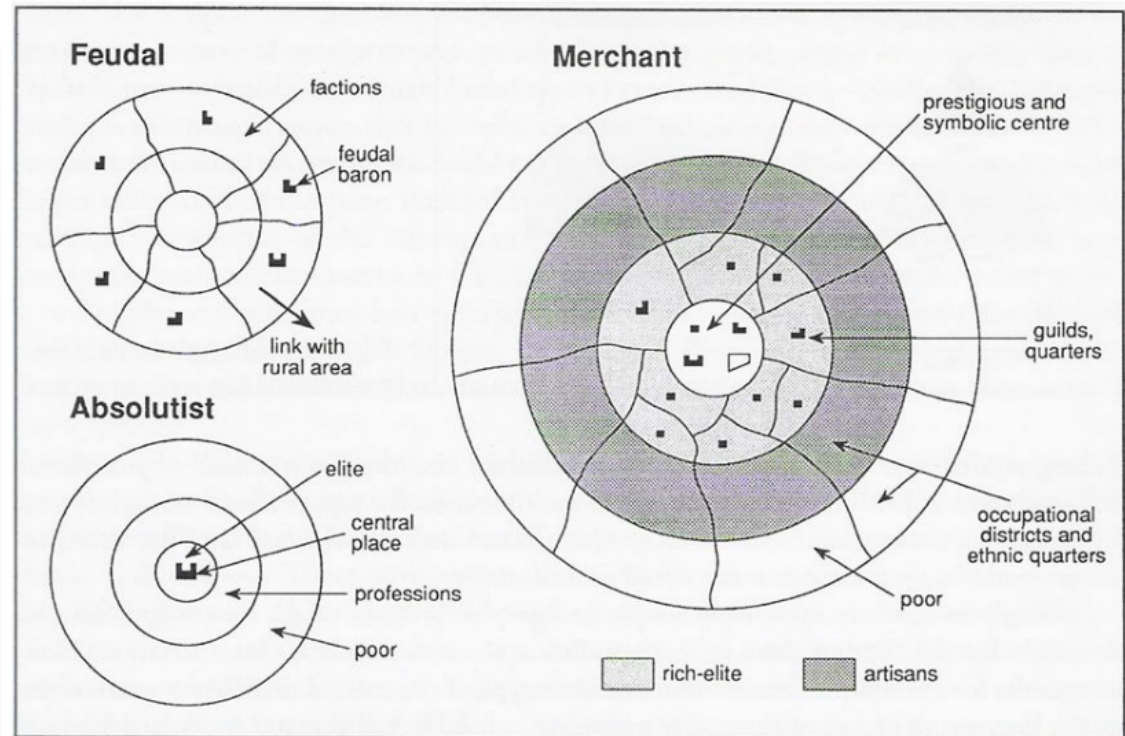
městské společenství - město vystupovalo
jako určitá právnická osoba s vlastní
organizací života, privilegii i závazky

Sjobergův model pre-industriálního města

obecný prostorový model předprůmyslového města - tři základní třídy obyvatelstva:

- elita – šlechta, duchovní;
- nižší třída;
- skupiny stojící na okraji společnosti (outcasts)

SOCIETAL INFLUENCES

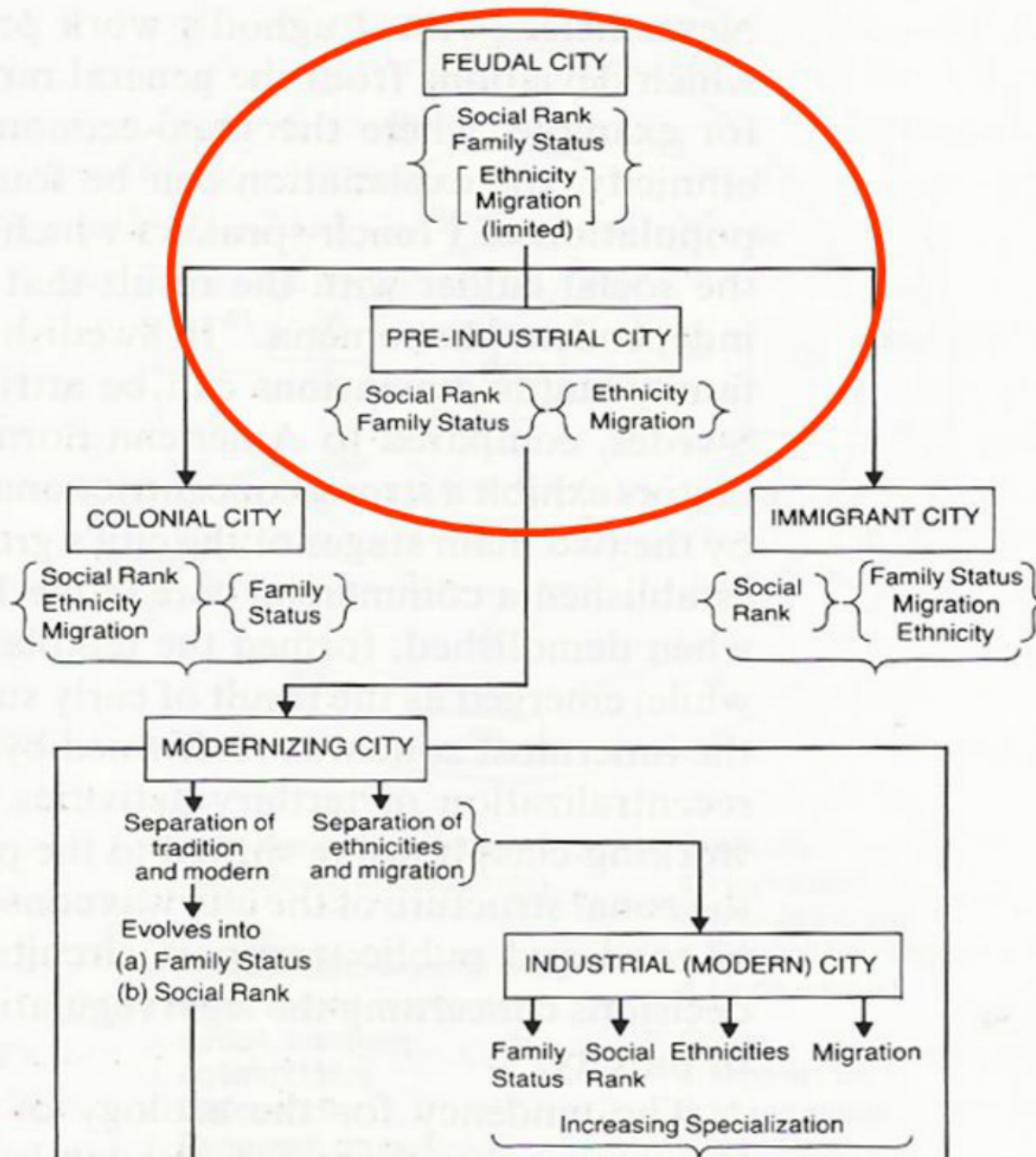
1. Traditional Society

2. Economic Specialization

3. Extensive External Contacts

4. Industrialization

INTRA-URBAN DIMENSIONS AND SOCIETAL CHANGE

MAJOR AXES

SINGLE AXIS

TWO AXES

TWO-FOUR AXES

FOUR AXES